

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล

Ecotourism of Thai tourist: The case Visiting Phu Pha Phet Cave, Satun Province

ประภาพร ยางประยงค์¹

สุรรัตน์ ช่วยมณี²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์และลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย 2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย 3) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย และ 4) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูลของนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นการวิจัยแบบผสม โดยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณมีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จำนวน 100 คน เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม ใช้สถิติในการวิเคราะห์คือความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลคือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร

ผลการศึกษา พบว่า จากการประเมินส่วนผสมทางการตลาดพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 4 ด้านคือด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ สำหรับด้านการส่งเสริมการตลาด กระบวนการให้บริการ และบุคลากรนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง และ (4) การวิเคราะห์ SWOT พบว่าจุดแข็งคือแหล่งท่องเที่ยว จุดอ่อนคือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่มีการบูรณาการส่วนผสมทางการตลาดที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โอกาสคือความนิยมในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และอุปสรรคคือสถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดในชายแดนภาคใต้สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มศักยภาพของถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล โดยการสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวจากการนำเสนอส่วนผสมทางการตลาดมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การตัดสินใจท่องเที่ยวซ้ำ วิฤติการณ์ทางการเมือง

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ประธานหลักสูตรเศรษฐศาสตร์บัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² นักศึกษาปริญญาตรี โปรแกรมวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Abstract

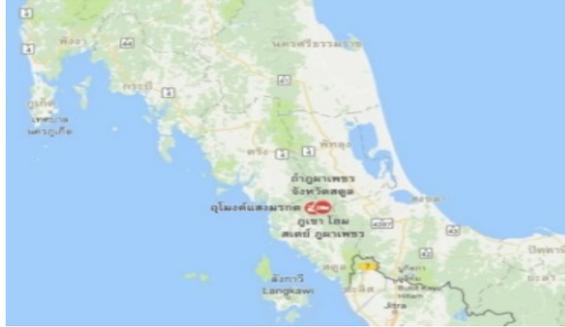
The purposes of this study were: 1) to provide general information on Thai tourist characteristic 2) to explore the behavior of Thai tourists 3) to survey Thai tourists satisfaction towards visiting PhuPhaPhet cave and 4) to analysis strengths, weaknesses, opportunities, and treats on visiting Phu Pha Phet cave, Satun province. By mix method, quantitative and qualitative researches were applied. For quantitative research, one hundred Thai tourists were selected by accidental sampling. Data on measures of Thai tourist satisfaction were collected by using the questionnaire analyzed by the statistical computer program to find the percentage, arithmetic means, and standard deviation. For qualitative research, participant observation and in-depth interview technique was applied for SWOT analysis of Thai tourism visiting Phu Pha Phet cave, Satun province.

The study found: In terms of 7P's marketing mix, Thai tourists satisfaction towards product, price, place and physical characterizes of the cave was at high levels. While satisfaction towards promotion, process and people was at moderate levels. 4) SWOT analysis of Thai tourism visiting Phu Pha Phet cave, were the national attraction, the insufficient used of marketing mix, and terrorists situation in southern of Thailand respectively. Recommendation from the study was marketing mix should be applied to increasing tourist satisfaction

Keywords : potential, national attraction, Phu Pha Phet cave, Satun province

1. บทนำ

การท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจังหวัดสตูลได้รับความนิยมสูงจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศการศึกษาครั้งนี้เลือกแบบเจาะจงถ้าภูผาเพชร จังหวัดสตูล เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (ecotourism) โดยการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งธรรมชาติที่ไม่เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อขึ้นชมศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น สำหรับที่ตั้งถ้าภูผาเพชร จังหวัดสตูล สามารถแสดงได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ที่ตั้งถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล

ที่มา : ดัดแปลงจากแผนที่ google maps, 2560

ถ้ำภูผาเพชร เดิมชื่อถ้ำลอดหรือถ้ำยาวหรือถ้ำเพชร ตั้งอยู่ ณ หมู่ 9 บ้านป่าพน ตำบลปาล์มพัฒนาอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล สามารถเดินทางมาเที่ยวโดยรถยนต์ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 (เพชรเกษม) เข้าสู่จังหวัดสตูลโดยทางหลวงหมายเลข 406 ซึ่งถ้ำภูผาเพชร ตั้งตามลักษณะทางกายภาพของถ้ำที่มีประกายแวววาวเมื่อกระทบแสงไฟ มีการค้นพบร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีเป็นกระดูกมนุษย์ยุคโบราณ เศษภาชนะดินเผา โดยสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 10 สงขลา จึงสันนิษฐานว่าบริเวณนี้เคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ 3,000 ปีล่วงมาแล้ว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

การท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร สามารถทำได้ทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการในวันธรรมดาเปิดให้บริการช่วงเวลา 08.30-15.30 น. และวันหยุดราชการ ขยายเวลาเปิดเป็น 16.00 น. มีค่าธรรมเนียมในการเข้าชมคือผู้ใหญ่ 50 บาท และนักเรียนนักศึกษา 20 บาท

ถ้ำภูผาเพชร มีพื้นที่ขนาด 50 ไร่ การเที่ยวชมภายในถ้ำมีสะพานไม้ทอดยาวผ่านจุดสำคัญ ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว โดยเพดานถ้ำมีความสูงโปร่งจากการรังสรรค์ของธรรมชาติ เมื่อหยดน้ำไหลผ่านเกิดเป็นหินงอก (stalagmite) และหินย้อย (stalactite) พบเสาหิน (column in cavern) ที่เกิดจากหินงอกและหินย้อยมาบรรจบพบกัน บางส่วนเป็นบ่อน้ำหรือเป็นชั้นบันไดคล้ายน้ำตกเป็นชั้น ๆ สวยงาม ด้านในสุดของถ้ำเป็นลานกว้าง มีลำแสงอาทิตย์ส่องมากระทบกลายเป็นสีเขียวสวยงามเรียกว่าห้องมรกต

การศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากพบว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนและมีสัดส่วนสูงสุดที่มาเที่ยวจังหวัดสตูล ในระหว่างปี พ.ศ. 2548-2555 (สถิติทางการ ประเทศไทย, 2560) ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 จำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล

ที่มา : สถิติทางการ ประเทศไทย, 2560

2. ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

มูลค่ารายได้จังหวัดของสตูล อยู่ที่ลำดับ 13 จาก 14 จังหวัดในภาคใต้ และมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จากสาเหตุการตกต่ำของราคาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ทำให้มีการชะลอตัวทางเศรษฐกิจในจังหวัดสตูล สำหรับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (gross provincial product: GPP) ของสตูล ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2557 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของสตูล ณ ราคาประจำปี ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2557

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี พ.ศ.	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557
รายได้	21,922	23,964	24,917	24,877	24,895	29,750	33,475	33,338	31,097	31,191

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนัก

นายกรัฐมนตรี, 2560

ความนิยมในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล สามารถเป็นแหล่งที่มาของรายได้จังหวัด เพื่อให้เศรษฐกิจของจังหวัดสตูลฟื้นตัวได้ ซึ่งสถิติทางการ ประเทศไทย (2560) กล่าวว่าแนวโน้มของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล และรายได้จากการท่องเที่ยวมีค่าเพิ่มขึ้นตลอด ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2555 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : จำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดสตูล ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2555

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)			รายได้ (ล้านบาท)
	ไทย	ต่างชาติ	รวม	
2548	531,666	50,391	582,057	1,420
2549	357,529	64,713	422,242	1,667
2550	698,521	44,712	743,233	1,798
2551	667,394	25,665	693,059	1,949
2552	627,584	28,626	656,210	1,710
2553	659,459	33,511	692,970	2,008
2554	676,644	18,053	694,697	2,644
2555	938,052	62,372	1,000,424	5,332

ที่มา : สถิติทางการ ประเทศไทย, 2560

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีการบริหารจัดการโดยหน่วยงานภาครัฐ และสถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดในชายแดนภาคใต้ อาจมีผลกระทบต่อการตัดสินใจมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว (Julio A., 2017) และส่งผลต่อเนื่องไปยังมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของจังหวัดสตูล งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล โดยนำส่วนผสมทางการตลาดมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทำให้เกิดการสร้างงานและประชาชนมีรายได้ (ปิยะ ปานผู้มีทรัพย์ และคณะ, 2559) โดยมีการกระจายรายได้ (Youdelis, M., 2013 และ Ng, S.I. et al, 2017) ทำให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนนโยบายในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ การให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของจังหวัดสตูล

3. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว
2. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
4. วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการท่องเที่ยวถ้ำภูเขาเพชร

จังหวัดสตูล

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการศึกษา

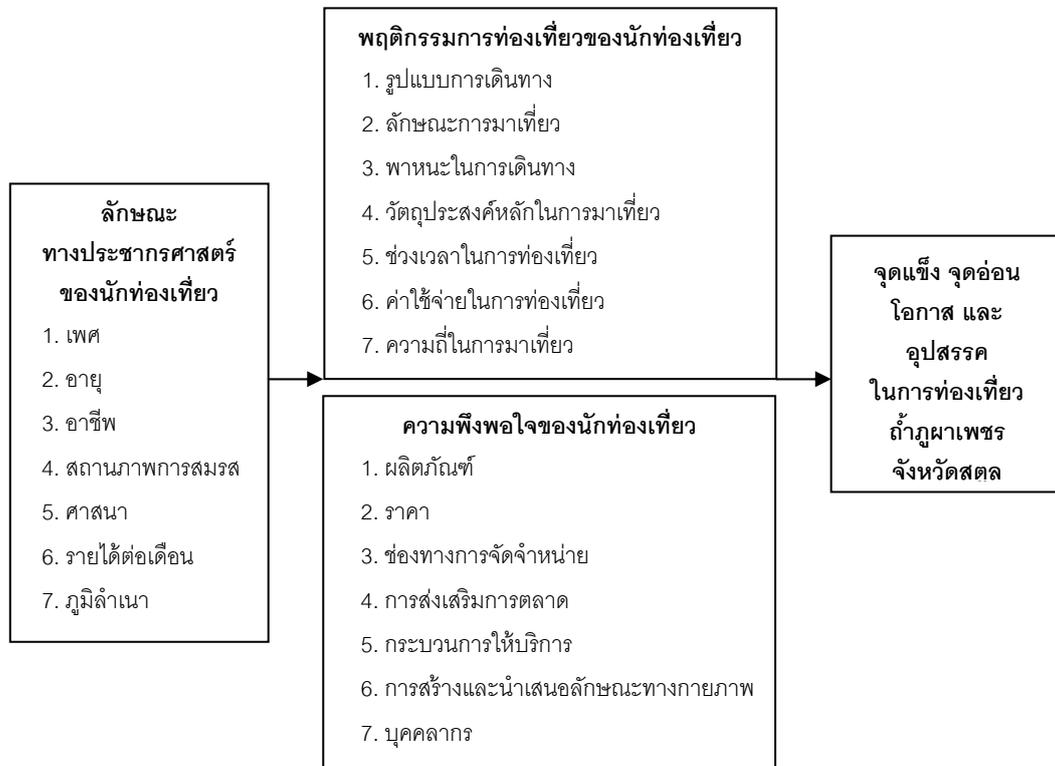
อภิรดี ชัยวัฒน์ เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี และชนิษฐา ชูสุข (2554) ศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน : กรณีศึกษาถ้ำภูเขาเพชรและถ้ำเจ็ดคต ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะม่วงจังหวัดสตูล โดยใช้แบบประเมินศักยภาพ 3 รูปแบบ พบว่าผลการประเมินศักยภาพมีความสอดคล้องกันส่วนใหญ่ คือแบบประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ออกแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับพื้นที่ที่ศึกษา มีผล การประเมินศักยภาพอยู่ในระดับสูง โดยแบบประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีมาตรฐานคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และผลการประเมินมาตรฐานกิจกรรมล่องแก่งมีมาตรฐานอยู่ในระดับ 3 ดาว (มาตรฐานจากห้าดาวถึงหนึ่งดาว) สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว จากการจัดประชุมพบว่าการกำหนดแนวทาง มีทั้งหมด 15 ประเด็น ประเด็นที่กำหนดแนวทางให้ชุมชนร่วมมือกับองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมี 6 ประเด็นคือความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศน์และวัฒนธรรม การจัดการขยะ ประโยชน์ต่อชุมชนด้าน การอนุรักษ์ ประโยชน์ต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ การจัดการด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ส่วนที่เหลืออีก 9 ประเด็นเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพที่เสนอต่อองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ

บุญพา คำวิเศษณ์ (2557) ศึกษาเรื่องข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา และเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ประชากรคือชาวบ้านที่อาศัยในหมู่ที่ 10 ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา จำนวน 226 ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 187 ครัวเรือนโดยใช้การสุ่มแบบเป็นระบบ ด้วยวิธีสุ่มแบบบ้านเว้นบ้านจากผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน จัดเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิและ ทูติยภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบ

สำรวจ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า (1) ข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 30-40 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างและทำธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.5 ข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลอย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวคือร้านอาหาร ทางเดินศึกษาธรรมชาติ หิ้งน้ำสาธารณะ ศาลาพักผ่อน ระบบรักษาความปลอดภัย มีแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ สะดวก ปลอดภัย ประปาท้องถิ่น ประปาภูมิภาค บ่อน้ำดื่ม และน้ำจากแหล่งธรรมชาติ และ (2) แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการท่องเที่ยวของชุมชนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) โดยด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรม ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ด อยู่ระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.43, 4.43, 4.41, และ 4.37 ตามลำดับ

ปิยะ ปานผู้มีทรัพย์ และคณะ (2559) ศึกษาศักยภาพและมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้ในพื้นที่ภาคใต้ วัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาศักยภาพผลิตภัณฑ์และการตลาดการท่องเที่ยว ตลอดจนองค์ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ 2) ศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจของเส้นทางท่องเที่ยวเดิมและใหม่ในพื้นที่ภาคใต้ ตลอดจนการกระจายรายได้จากเส้นทางท่องเที่ยว และ 3) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว โดยพื้นที่การศึกษาประกอบด้วยจังหวัดภูเก็ต สุราษฎร์ธานี กระบี่ นครศรีธรรมราช พังงา สงขลา และระนอง วิธีการศึกษาใช้การประชุมกลุ่มย่อยเป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกมาวิเคราะห์เส้นทางท่องเที่ยวใหม่ จำนวนผู้ประชุมกลุ่มย่อยแต่ละจังหวัดมีผู้เข้าร่วมไม่น้อยกว่า 50 คน (ยกเว้นจังหวัดระนอง) รวมผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 274 คน พบว่า (1) พื้นที่ศึกษา 7 จังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 1,035 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 66.19 โดยมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมมีค่าสูงคือแหล่งท่องเที่ยวประเภททะเลและชายหาด (2) การท่องเที่ยวใน 7 จังหวัดภาคใต้มีศักยภาพสูงสามารถก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว 214.71 พันล้านบาท ในการกระจายรายได้จะตกสู่ธุรกิจที่พักในสัดส่วนสูงสุด และ (3) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ประกอบไปด้วยการท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงศาสนา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 : กรอบแนวคิดในการศึกษา

5. วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยแบบผสม (mix method) โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เนื้อหาวิธีการศึกษาแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ มีเนื้อหาเกี่ยวกับขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวถ้าภูมิลำเนา จังหวัดสตล ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

$$n = \frac{P(1-P)(Z)^2}{e^2}$$

- เมื่อ n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 P คือ สัดส่วนของประชากรที่จะสุ่ม เท่ากับร้อยละ 95
 Z คือ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 มีค่าเท่ากับ 1.96
 e คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดได้ เท่ากับ 0.05

จากการคำนวณ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 100 คน เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มียกนักท่องเที่ยวจำนวนน้อย (low season) การสุ่มตัวอย่าง เป็นแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) และเลือกแบบบังเอิญ (accidental sampling)

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1: ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ส่วนที่ 2: พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และส่วนที่ 3: ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล (3) สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา และเทคนิคในการวิเคราะห์ ดังนี้

(1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) เป็นบุคคลากรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชรจังหวัดสตูล จำนวน 3 ราย คือ นายณรงค์ โอฬาริ นายยกองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา นายรัฐพงศ์ วรวรรณสงคราม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา และนางณัฐกานต์ เดชณรงค์ เจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

(3) เทคนิคในการประมวลผล คือ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis)

6. ผลการศึกษา

6.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี อาชีพนักศึกษา สถานะโสด นับถือศาสนาพุทธ รายได้ต่อเดือน เท่ากับ 5,001-10,000 บาท และภูมิลำเนาในจังหวัดสงขลา แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 : ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว	ร้อยละ
1. เพศ: หญิง	67
2. อายุ: 21-30 ปี	50
3. อาชีพ: นักศึกษา	44
4. สถานะภาพ: โสด	54
5. ศาสนา: พุทธ	80
6. รายได้เฉลี่ย: 5,001-10,000	40
7. ภูมิลำเนา: สงขลา	43

ที่มา : จากการคำนวณ

6.2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว พบว่ารูปแบบของการเดินทางของนักท่องเที่ยวเป็นการเดินทาง ด้วยตนเองและใช้ยานพาหนะส่วนตัว ลักษณะการมาเที่ยว โดยมากับเพื่อน วัตถุประสงค์หลักในการเที่ยวคือพักผ่อน ช่วงเวลาในการเที่ยวคือวันเสาร์และอาทิตย์ ค่าใช้จ่ายในการเที่ยวเท่ากับ 500-1,000 บาท และมาเที่ยวเป็นครั้งแรก ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 : พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย	ร้อยละ
1. รูปแบบการเดินทาง: ด้วยตนเอง	100
2. ลักษณะการมาเที่ยว: มากับเพื่อน	53
3. พาหนะในการเดินทาง: ยานพาหนะส่วนตัว	100
4. วัตถุประสงค์หลักในการเที่ยว: พักผ่อน	91
5. ช่วงเวลาในการเที่ยว: เสาร์-อาทิตย์	89
6. ค่าใช้จ่ายในการเที่ยว: 500-1,000 บาท	75
7. ความถี่ในการเที่ยว: ครั้งแรก	58

ที่มา : จากการคำนวณ

6.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากการประเมินส่วนผสมทาง

การตลาด (marketing mix) จำนวน 7 ด้าน คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด กระบวนการให้บริการ การสร้างและการนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และบุคคลากร พบว่ามีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ เท่ากับ 3.54 กล่าวโดยละเอียดในแต่ละด้านได้ ดังนี้

(1) ผลิตภัณฑ์ (product) มีประเด็น 3 ด้าน คือ สถานที่ ความสะอาด และทัศนียภาพ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทย มีความพึงพอใจเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ เท่ากับ 4.09

(2) ราคา (price) มีประเด็น 3 ด้าน คือ ค่าธรรมเนียมเข้าชม อาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าที่ระลึก พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.68

(3) ช่องทางการจัดจำหน่าย มีประเด็น 3 ด้าน คือ เส้นทางสะดวกปลอดภัย และมีป้ายแสดงชัดเจน พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ เท่ากับ 3.52

(4) การส่งเสริมการตลาด (promotion) มีประเด็น 2 ด้าน คือ การให้ส่วนลดค่าธรรมเนียมการเข้าชมสถานที่ และการให้บริการน้ำดื่ม-ผ้าเย็นฟรี พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทย มีระดับความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ เท่ากับ 3.15

(5) กระบวนการให้บริการ (process) มีประเด็น 5 ด้าน คือ ช่วงเวลาการให้บริการ การให้บริการ การให้ความรู้ การให้บริการด้านสุขอนามัย และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ เท่ากับ 3.43

(6) การสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (physical) มีประเด็น 3 ด้าน คือ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านภูมิทัศน์ และการมีถึงชยะเพียงพอ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ เท่ากับ 3.57

(7) บุคคลากร (persons) มีประเด็น 4 ด้าน คือ เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึงเจ้าหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวก อธิยาศัยของเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่มีจิตบริการ พบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ เท่ากับ 3.33

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากการประเมินส่วนผสมทางการตลาดในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 : ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
1. ผลิตภัณฑ์ (สถานที่/ความสะอาด/ทัศนียภาพ)	4.09	0.68	มาก
2. ราคา (ค่าธรรมเนียมเข้าชม/อาหารเครื่องดื่ม/สินค้าที่ระลึก)	3.68	0.67	มาก
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (เส้นทางสะดวก/ปลอดภัย/มีป้ายแสดงชัดเจน)	3.52	0.68	มาก
4. การส่งเสริมการตลาด (การให้ส่วนลด/ค่าธรรมเนียมเข้าชมสถานที่/การให้บริการน้ำดื่ม-ผ้าเย็นฟรี)	3.15	0.58	ปานกลาง
5. กระบวนการให้บริการ (ช่วงเวลาการให้บริการ/การให้บริการ/การให้ความรู้/การให้บริการด้านสุขอนามัย/การอำนวยความสะดวก)	3.43	0.62	ปานกลาง
6. การสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว/การจัดการด้านภูมิทัศน์/การมีถังขยะเพียงพอ)	3.57	0.59	มาก
7. บุคลากร (เจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง/เจ้าหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวก/อัยาศัยของเจ้าหน้าที่/เจ้าหน้าที่มีจิตบริการ)	3.33	0.56	ปานกลาง
ภาพรวม	3.54	0.62	มาก

ที่มา : จากการคำนวณ

7. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

7.1 อภิปรายผล การศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งเที่ยวทางธรรมชาติ: กรณีศึกษา ถ้าภูผาเพชร จังหวัดสตูล พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ วรินทร์ ทับเคลียว (2550) และอิทธิพล โกมล (2553) มีอายุระหว่าง 21-30 ปี อาชีพ นักศึกษา สถานะโสด นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท และภูมิลำเนาในจังหวัดสงขลา รูปแบบของการเดินทางของนักท่องเที่ยว เป็นการเดินทางด้วย

ยานพาหนะส่วนตัว ท่องเที่ยวกับเพื่อน เพื่อพักผ่อน ในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ ค่าใช้จ่ายในการเที่ยว 500-1,000 บาท และเป็นการมาเที่ยวครั้งแรก ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยจุดแข็งคือแหล่งท่องเที่ยว จุดอ่อนคือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่มีการบูรณาการส่วนผสมทางการตลาดที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โอกาสคือการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับความนิยม และอุปสรรคคือสถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดในชายแดนภาคใต้

7.2 ข้อเสนอแนะ แบ่งตามผู้มีส่วนได้เสียในการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล ดังนี้

(1) นักท่องเที่ยว มีข้อเสนอแนะ 4 ประการ คือ I) การเตรียมข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยว II) การสำรวจรองเท้าสบาย เพื่อความปลอดภัยของการเดินในพื้นที่ที่มีความลื่นขึ้นและ ลาดชัน และระยะทางไกล III) การส่องสว่างภายในถ้ำ ควรมีไฟฉายประจำตัว และ IV) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีข้อห้ามในการสูบบุหรี่ และการไม่นำอาหารเข้าไปรับประทานในถ้ำ

(2) หน่วยงานภาครัฐ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ การนำส่วนผสมทางการตลาดมาใช้ในการบริหารจัดการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์แบบเชิงรุก การใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย (social media) โดยมีเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม เพิ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ให้ครอบคลุมและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว เพื่อเกิดการมาเที่ยวซ้ำ ตัวอย่างเช่น I) การส่งเสริมการตลาด: การให้บริการตู้น้ำดื่มสาธารณะ II) กระบวนการให้บริการ: การอำนวยความสะดวก มีศาลาพักผ่อนวิวดูระหว่างเดินสู่ปากถ้ำ และ III) ด้านบุคลากร: การให้บริการไกด์ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

(3) ชุมชน มีข้อเสนอแนะ 2 กลุ่ม คือ I) ผู้ประกอบการ: จำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัตถุดิบในท้องถิ่น โดยตั้งราคาสินค้าให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเดิม II) มัคคุเทศก์: เป็นคนในท้องถิ่น และมีจำนวนที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ นายณรงค์ ใจพารี นายยกองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา นายรัฐพงศ์ วรวรรณสงคราม รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา และนางณัฐกานต์ เดชณรงค์ เจ้าพนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอ มะนัง จังหวัดสตูล และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูลที่กรุณาให้ข้อมูลในการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). *การท่องเที่ยวภูผาเพชร*. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2559.
แหล่งที่มา <http://thai.tourismthailand.org/สถานที่ท่องเที่ยว/ภูผาเพชร>.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2558). *แผนปฏิบัติการประจำปีของจังหวัดสตูลประจำปีงบประมาณ2559*. (ฉบับแก้ไขเดือนมกราคม 2558). สตูล: สำนักงานจังหวัดสตูล.
- ที่ตั้งภูผาเพชร. (2560). สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2560. แหล่งที่มา <https://maps.google.com>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญพา คำวิเศษณ์. (2557). *ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ปิยะ ปานผู้มีทรัพย์ พิมพ์ภัส พงศกรรังศิลป์ รุ่งรวี จิตภักดี วิลาวัลย์ ดิงไตรัยภพ สมใจ หนูผึ้ง ปวีณา กายพันธ์ กลมวัลย์ โมราศิลป์ ศิวฤทธิ พงศ์กรรังศิลป์ สัรรายุ ฉั่น สัรรายุ ดรชชนี เอมพันธ์ และภัทรวรรณ แทนทอง. (2559). *การศึกษาศักยภาพและมูลค่าผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้ในพื้นที่ภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสนับสนุนกองทุนวิจัย (สกว.).
- วรินทร์ ทับเคลียว. (2550). *ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการของอุทยานแห่งชาติได้ร่มเย็น จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: ศูนย์ศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สถิติทางการ ประเทศไทย. (2560). *รายงานวิเคราะห์สถานการณ์จังหวัดสตูล*. สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2560
แหล่งที่มา http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/file
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี จำแนกตามภาคและจังหวัด พ.ศ. 2538-2557*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา.
- อภิรดี ชัยวัฒน์, เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี และชนิษฐา ชูสุข. (2554). *การประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาภูผาเพชร และถ้ำ*

เจ็ดคต ตำบลปาล์มพัฒนาอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 17 (1), 47-74.

อิทธิพล โกมลิต. (2553). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษา บ้านวังน้ำมอก
จังหวัดหนองคาย. กรุงเทพฯ: กระทรวงวัฒนธรรม.

Julio, A. (2017). *Evaluating the Dynamics and Impact of Terrorist Attacks on
Tourism and Economic Growth for Turkey*. Journal of Policy Research in
Tourism Leisure and Events, 9 (1), 56-81,

Ng, S. I., Chai, K.W., Ho, J. A. & Ramachandran, S. (2017). *Seeking Tourism
Sustainability a Case Study of Tioman Island, Malaysia*. Tourism
Management, 58, 101-107,

Youdelis, M. (2013). *The Competitive (Dis) advantages of Ecotourism in
Northern Thailand*. Geoforum, 50, 161-171,